

Onkoloģisko pacientu atbalsta biedrības "Dzīvības koks" sadarbībā ar
Pulmonālās hipertensijas biedrību un Pacientu Ombudu rīkotā

STARPTAUTISKĀ KONFERENCE

“HRONISKO SLIMĪBU IZAICINĀJUMS 21. GADSIMTA EIROPĀ. PACIENTU PERSPEKTĪVA UN EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE”

2015. gada 19.–20. marts, Latvija

Konference organizēta Latvijas prezidentūras
Eiropas Savienības Padomē ietvaros

Rezolūcija

“Hroniski slimu pacientu iesaiste veselības aprūpes procesā, kā arī ārstēšanas un aprūpes kvalitāte un pacientu atkārtota integrācija aktīvā ekonomiskajā un sociālajā dzīvē.”

Sagatavoja: Latvijas Onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība "Dzīvības koks", Latvijas Pulmonālās hipertensijas biedrība un Latvijas Pacientu Ombuds.

Parakstīja: Eiropas Hipertensijas biedrība, Latvijas Rehabilitācijas profesionālo organizāciju apvienība, Latvijas Veselības ekonomikas asociācija, Ukrainas Neirorehabilitācijas biedrība, Eiropas Vēža pacientu koalīcija, Latvijas Reto slimību alianse, Moldovas Rehabilitācijas centrs sāpju pacientiem "Memoria", Lietuvas Psihosociālās onkoloģijas asociācija, Itālijas Aktīvās pilsonības tīkls, Eiropas Pulmonālās Hipertensijas Asociācija, Lietuvas Pulmonālās hipertensijas biedrība, Eiropa *Donna*, Igaunijā, Eiropa *Donna* Latvijā, Latvijas Onkologu asociācija.

Mērķis: Veicināt hroniski slimu pacientu atkārtotu integrāciju aktīvā ekonomiskajā un sociālajā dzīvē Eiropas valstīs.

Situācijas apraksts: Šobrīd Eiropas Savienības (ES) iedzīvotāji aizvada salīdzinoši ilgāku un veselīgāku mūžu nekā iepriekšējās paaudzes. Tajā pašā laikā hroniskās slimības Eiropā ir galvenais saslimstības un mirstības cēlonis. Tas rada papildu slogu Eiropas valstu veselības, sociālajai un ekonomiskajai sistēmai gan mikro, gan makro līmenī. Hroniskas slimības samazina darba produktivitāti, atalgojumu un ienākumus, kā arī negatīvi ietekmē iesaisti darba tirgū un palielina priekšlaicīgas pensionēšanās, kadru maiņas un invaliditātes gadījumu skaitu. Tādēļ viens no Eiropas valdību svarīgākajiem uzdevumiem ir atkārtoti integrēt hroniski slimos pacientus pilntiesīgā sociālajā un ekonomiskajā dzīvē, lai viņi varētu pēc iespējas plašāk iesaistīties darba tirgū. Stratēģijā "Eiropa 2020" izvirzīts mērķis nodarbināt 75% no darbaspējīgā vecuma iedzīvotājiem, kā arī saglabāt pēc iespējas augstāku darba produktivitāti pēc iespējas ilgāku laiku.

Līdz šim ES līmeņa dokumentos uzsvērtā hronisko slimību plašā izplatība, nozīme un ietekme uz veselības aprūpes sistēmām un ārstēšanās procesu. Tāpat ES līmeņa dokumentos izteikts vēl kāds uzdevums, proti, nepieciešamība integrēt hroniski slimus cilvēkus atpakaļ aktīvā ekonomiskajā un sociālajā dzīvē. Taču lielākā daļa mūsdienu veselības aprūpes sistēmu joprojām veidotas ar mērķi ārstēt akūtus veselības traucējumus. Turklāt pārāk maz diskutēts par hroniski slimu pacientu straujāku atkārtotu integrāciju sociālajā un ekonomiskajā dzīvē. Nepieciešams pievērst uzmanību arī nevienlīdzības novēršanai saistībā ar pieeju augstas kvalitātes veselības aprūpei, kā arī sociālo pakalpojumu pieejamībai un vienlīdzīgām nodarbinātības tiesībām un iespējām Eiropas Savienībā.

Rezolūcija sagatavota konferencei “Hronisko slimību izaicinājums 21. gadsimta Eiropā. Pacientu perspektīva un ekonomiskā aktivitāte”. To paredzēts izsniegt ES dalībvalstu valdībām, Eiropas Komisijai, Eiropas Parlamentam, ES Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un prezidentūrai ES Padomē.

Lai veicinātu hroniski slimu pacientu atkārtotu integrāciju ekonomiskajā un sociālajā dzīvē, šī rezolūcija vairāk pievēršas nevis preventīvajiem pasākumiem un veselīga dzīvesveida izvēlēm, bet gan ārstēšanas kvalitātei un augstvērtīgam pēc ārstēšanās procesam.

I Veselības aprūpes aktivitātes, kas nodrošina pacientu iesaisti ārstēšanās procesā

- Veicināt ilgtermiņa pamata investīcijas agrīnai un atbilstošai hronisko slimību ārstēšanai, kas ļauj pacientam kvalitatīvāk dzīvot un strādāt, veicinot valsts ekonomisko izaugsmi.
- Veicināt finansēs balstītu pieeju hronisku slimību ārstēšanai, uzsverot, ka investīcijas (farmācijā, medicīnas tehnoloģijās utt.) var uzskatīt par ilgtermiņa ekonomisko ieguvumu personiskai un valsts ilgtspējai.
- Sekmēt harmonizētu medicīnisko tehnoloģiju un medikamentu pieejamību pacientiem, lai ES līmenī ārstētu noteiktas slimības.
- Nodrošināt, ka visi ar hroniskajām slimībām saistītie aspekti tiek uzraudzīti, attīstīt valsts un ES līmeņa statistiku par hroniskajām slimībām un noteiktu diagnožu dinamiku.
- Veicināt e-veselības un telemedicīnas pakalpojumus hronisko slimību ārstēšanā.
- Veicināt uzņēmumos valsts un ES līmenī korporatīvo sociālo atbildību.

II Pacientu tiesības, darba apstākļi un darba likums

- Veicināt sociālās atbalsta sistēmas, kā arī darba apstākļu un tiesisko ietvaru noteiktām hroniskajām slimībām katrā ES dalībvalstī.
- Pievērst uzmanību pacientu tiesību ierobežojumiem un darba tiesību pārkāpumiem, ierobežojot šīs nepareizās rīcības izplatību, it īpaši attiecībā pret cilvēkiem ar hroniskām slimībām.
- Veicināt darba vides pielāgošanu hroniski slimu pacientu iespējām – individuālā aizsardzība, darba stundas (iespēja apmeklēt ārstu, saņemt ārstēšanu utt., lai saglabātu vai uzlabotu veselības stāvokli un kapacitāti), darbinieku spējam pielāgotas atbildības.
- Veicināt informētību par hronisku slimību izplatību sabiedriskā un darba vides līmenī – saistībā ar ārstēšanu, īpašām vajadzībām, simptomiem, aizsardzības mēriem, ja tādi nepieciešami infekciozu slimību gadījumā.
- Veicināt un izstrādāt pētījumus par hronisku slimību izplatību un dabu, kā arī hroniski slimu pacientu dzīves kvalitāti ES, īpaši ES dalībvalstīs.
- Veicināt veselīgu darba vidi – darba stundas, pārtraukumus, samazināt smēķēšanas izplatību (arī pasīvās) darbavietās, pazemināt stresa līmeni un spiedienu no kolēģiem un darba devējiem.

III Rehabilitācijas pakalpojumi: nākotnes skatījums, pieredze, likumdošana un finanses

- Veicināt multidisciplināru ārstēšanās procesu ar integrētu pieeju no brīža, kad hroniskās slimības tiek diagnosticētas, ietverot ārstēšanu, psiholoģisko atbalstu, rehabilitāciju un sociālo palīdzību, balstot šo procesu biopsihosociālā pieejā.

- Veicināt rehabilitāciju (medicīnisku, fizisku un psihosociālu) kā atbalsta sistēmu hroniski slimiem pacientiem jau no brīža, kad slimība tiek diagnosticēta, līdz pat brīdim, kad pacients atgūst adekvātu dzīves kvalitātes līmeni.
- Veicināt atkārtotu integrāciju ekonomiskajā un sociālajā dzīvē kā svarīgu hroniski slimu pacientu rehabilitācijas mērķi, īpaši uzsverot individuālās spējas, radot hroniski slimiem pacientiem motivējošu un atbalstošu vidi.
- Veicināt rehabilitācijas sistēmu, kas ietvers ilgspējīgus un integratīvus pakalpojumus un atbilstošus resursus, kā arī dažādus pieejamos rehabilitācijas apstākļus saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas (PVO) pakalpojumu matricēs rekomendācijām.
- Veicināt rehabilitācijas sistēmu, kas atbilst hroniski slimu pacientu vajadzībām saskaņā ar likumdošanu par rehabilitācijas nostiprināšanu kā prioritāti cīņā pret invaliditāti (likums par rehabilitāciju).

IV Visaptverošs atbalsts cilvēkiem ar retām slimībām

- Palielināt informētību par retu slimību ārkārtējo sarežģītību, kā arī veicināt sabiedrības informētību par retām slimībām un to pacientu integrāciju sociālajā un ekonomiskajā dzīvē, samazinot sociālo izslēgtību.
- Uzlabot pieeju agrīnai diagnostikai, kvalitatīvai veselības aprūpei un ārstēšanai cilvēkiem ar retām slimībām neatkarīgi no valstspiederības, vecuma, dzimuma, tautības, jebkādiem diskriminējošiem vai citiem šķēršļiem.
- Atvieglot pieeju klīniski efektīvākajai pieejamajai ārstniecībai.
- Sekmēt visaptverošu pakalpojumu pieejamību tieši pacientu mājās, lai samazinātu slimības slogu pacientiem un viņu aprūpētājiem.
- Gādāt, lai pacientiem ar retām slimībām un viņu aprūpētājiem jebkurā slimības stadijā ir pieejams psihosociālais atbalsts.
- Nodrošināt atbalstu aktīvai sociālajai dzīvei (darbs no mājām, attālināts darbs, pusslodzes darbs, invalīdiem paredzētas automašīnu stāvvietas).
- Izstrādāt finansiāla atbalsta sistēmu pacientu nevalstiskajām organizācijām, nodrošinot to neatkarību.

V Vēzis kā hroniska slimība

- Uzlabot vispārējās sabiedrības, politikas veidotāju, atveseļojušos pacientu un citu cilvēku informētību par atlabšanu no vēža un slimības ietekmi.
- Veicināt izmaiņas politikā, kas atbalsta skatījumu uz vēzi kā ilgtermiņa hronisku slimību.
- Nodrošināt, ka visiem, kas izārstējušies no vēža, ir atbilstoša piekļuve augstas kvalitātes ārstēšanai, psihosociālai rehabilitācijai un citiem pēc ārstēšanās pārbaudes pakalpojumiem neatkarīgi no tā, kurā valstī pacients saskāries ar slimību.
- Veicināt informētību par vēža psihosomatisko dabu, sniegt psiholoģisku atbalstu pacientiem un viņu radniekiem pēc diagnozes noteikšanas, kā arī pēc akūta ārstēšanās procesa.

- Identificēt piemērotu mehānismu un resursus nemitīgai vēža slimnieku uzraudzībai.
- Atbrīvoties no ES pastāvošās nevienlīdzības veselības aprūpes un sociālā atbalsta sistēmās.
- Atbalstīt pētījumus par onkoloģiskām slimībām, piemēram, pētījumus par hronisku slimību ietekmi uz pacientu dzīves kvalitāti.
- Panākt, ka Nacionālajā vēža kontroles plānā tiek ietverta cīņa pret vēža stigmatizāciju.
- Izvērtēt un atbalstīt paliatīvo pakalpojumu nodrošināšanu no vēža atlabušajiem cilvēkiem.

Ar šo rezolūciju aicinām pievērst uzmanību dažādiem hronisku slimību aspektiem un aplūkot šos veselības traucējumus ne tikai saistībā ar akūtas ārstēšanās procesu, bet arī pievērst uzmanību darbībām, kas jāveic pēc akūtas ārstēšanas. Tas palīdzēs uzlabot pacientu dzīves kvalitāti un atkārtotu integrāciju aktīvā sociālajā un ekonomiskajā dzīvē.

Rezolūciju parakstījuši:

Latvijas Onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība "Dzīvības Koks", Gunita Berķe
Latvijas Pulmonālās hipertensijas biedrība, Ieva Plūme
Latvijas Pacientu Ombuds, Marta Augucēviča
Eiropas Hipertensijas biedrība, Deniss Klements
Latvijas Rehabilitācijas profesionālo organizāciju apvienība, Aivars Vētra
Latvijas Veselības ekonomikas asociācija, Daiga Behmane
Ukrainas Neirorehabilitācijas biedrība, Volodimirs Goljuks
Eiropas Vēža pacientu koalīcija, Rafals Sverževskis
Latvijas Reto slimību alianse, Baiba Ziemele
Moldovas Rehabilitācijas centrs sāpju pacientiem "Memoria", Ludmila Popoviči
Lietuvas Psihosociālās onkoloģijas asociācija, Ūla Lunevičiūte, Giedre Bulotiene
Itālijas Aktīvās pilsonības tīkls, Mariano Vota
Eiropas Pulmonālās hipertensijas asociācija, Huans Fuertess
Lietuvas Pulmonālās hipertensijas biedrība, Mariuss Januševskis
Eiropa Donna Igaunijā, Ene Tomberga
Eiropa Donna Latvijā, Juta Šteinerte
Latvijas Onkologu asociācija, Dace Baltaņa

Rīga-Priekuļi, Latvija
2015. gada 19.–20. marts